

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kotlo, Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5, — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petkovice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste.

Kaj prodaja naš kmet v tujino?

Kdo je izobražen? To vprašanje je vredno odgovora. Najbolj priprosto mnenje je tako-le: Izobražen človek se nosi bolj ali manj po gosposko, govori kakor se piše po bukvali, ima nekaj šolskih spričeval med svojimi papirji, ima vsak dan meso na mizi in bel kruh in se šteje za nekaj več, nego delavno ljudstvo z izdelano obleko, domačo hrano in zaguljenimi rokami. Ta predstava zdaj, hvala Bogu, vedno bolj izginja. Obleka ne dela človeka in tudi ne to, s čimur se pomaže krožnik ali skleda, ki je iz nje.

Od izobraženca se zahteva več; hoče se znanja od njega, ki si ga je pridobil iz knjig in iz izkušenj. Človeka, ki mnogo bere, se že rado imenuje izobraženega, četudi ni igral mnogo hlač po šolah. Branje samo pa še ne pomaga; treba je tudi razsodnega premišljevanja in lastnih sodeb o tem, kar kdo bere. Izobrazba pa mora tudi koristiti. Ko govorimo o ljudski izobrazbi, si mislimo le tako izobrazbo, ki vsled nje ljudstvo svoje moči in moči svoje domovine vedno uspešneje porablja, da si zna vedno več pridobiti in si povečati svoje blagostanje. Seveda je treba k temu tudi vernega, krščanskega in nasproti vsem poštenega srca, toda ne da se izbrisati resnica, da živimo na zemlji in da duh ne more napredovati, če telo hira.

Zato je pa dolžnost naše politike, da pred vsem skrbi za gospodarsko izobrazbo svojega ljudstva. Odpreti se mu morajo duševne oči, da spozna svoje razmere, pa tudi vidi vzroke, zakaj se mu tako godi, in potem išče potov do boljših časov.

Zlasti eno reč, ki se vleče skozi vse naše gospodarske razprave, naj tu posebno poudarimo. Ta reč je vzajemnost vseh delavskih stanov. Nasprotja med tovarniškim delavstvom in kmetom so samo navidezna; v resnici imata oba en cilj: dobiti dostojen zaslužek za pošteno delo in enega sovražnika: odeduštvo, ki se redi od njihovih žuljev. Veliki obrt je navezan na kmeta in tem bolj uspeva, čim boljše se kmetu godi; kmetu pa mora biti tudi mnogo na tem, da ima v stalnem, zadostno plačanem delavstvu zanesljivega kupca za svoje pridelke. Tudi glede na zarino se bo moralo razjasniti, da ne bo tistega vednega očitanja, da kmet draži živež. Naše kmetijstvo bi bilo propadlo v neizmerno škodo vsem stanovom, najbolj pa delavskemu, ko bi se bila svoj čas udala hrčava angleškemu agitatorjem, naj se na mejah ne

poбира nobena carina. Žita bi sploh ne mogli pridelovati in vsled tega bi se bilo samo po sebi zelo podražilo, čeprav bi bilo prva leta nekoliko cenejše. Saj se vidi, da se je že zdaj mnogokje opustilo pridelovanje žita. Svoj čas smo prodali veliko svojega žita v tuje države: od leta 1866. do 1870. 6,900.000 meterskih stotov več, nego smo ga kupili drugod. Zdaj prodamo samo še ječmena več, nego ga kupimo. Ob srednjih letinah moramo v ogromnih množinah že uvažati rž, oves, zlasti pa koruzo. Leta 1905. smo kupili več, nego smo prodali, n. pr. rži za 4,800.000 K, ovsa za 8 milijonov 300.000 K in koruze za 60,300.000 K. Leta 1909., ko je bila pač slaba letina, smo celo pšenice, ki smo jo zadnja leta povprek po 800.000 meterskih stotov več prodali, nego kupili, uvozili iz tujine za 7,300.000 meterskih stotov več, nego izvozili. Letošnje leto smo potrebovali tudi v obilni meri tujega žita. Zmoko tudi ni nič boljše. Naš izvoz nazaduje leto za letom. Leta 1883. je znašal še prebitok našega izvoza na moki 1,800.000 meterskih stotov, leta 1905. že samo 700.000; zadnji dve leti je vsled slabih letin padla ta številka takorekoč na nič.

Pri živini je nekoliko boljše. Izvoz naše goveje živine napreduje od leta do leta. Povprek je znašal prebitok na izvozu govedu

l. 1866—1870.	7.620 glav.
l. 1901—1905.	151.885 "
l. 1906—1909.	131.647 "

Samo leta 1908. smo dobili iz tujine za klavno in vozno govejo živino 122 milijonov kron.

Pri prašičih je druga; teh še ne zredimo dovolj za domačo uporabo. Kupili smo jih več nego prodali

l. 1866—1870.	264.484 glav
l. 1901—1905.	138.426 "
l. 1906—1909.	21.889 "

Zadnja leta je ta številka zato tako padla, ker je za prašiče na jugovzhodu meja zaprta. Zato se je pa prašičereja doma zelo povzdignila, in tudi za naše kraje je neobhodno potrebno, da se ta važna panoga kmetijskega gospodarstva še mnogo bolj goji, nego se je doslej. Na vsak način moramo priti prav kmalu do tega, da bomo prašičev, kolikor se jih potrebuje za domačo državo, sami izredili in jih še prodajali v druge države.

Poglejmo še druge glavne kmetijske pridelke, ki jih prodajamo v tuje države. Leta 1905. smo prodali lesa za 252,500.000 kron; leta 1886. se ga je pro-

đalo samo za 100 milijonov kron; poudariti pa moramo, da domača lesna in papirna obrt leto za letom sama porabi vedno več lesa. Samo Rusija (za 350 milijonov) in Zvezne države (za 280 milijonov) presegajo naš letni lesni izvoz. Zdi se nam pa, da ta ogromna številka ne pomeni samo dobrih reči. Kjer se lesa preveč izseka, začno gospodovati vetrovi in ž njimi viharji in povodnji, ki odplavljajo rodovitno prst in na goličevah odkrijejo skalna rebra, ki se nikoli več ne pokrijejo. Jaje se je izvozilo imenovanega leta za 97,100.000 kron, kož za 60,000.000 kron, konj za 60 milijonov 400.000 kron, volne za 34,000.000 kron in peresa za 23,000.000 in pol kron. Že iz teh števil se vidi, da naše kmetijstvo ne hrani samo države, temveč da s svojimi prebitki pridobiva tudi lepe svote iz tujine.

Politični ogled.

— V notranji politiki se je že pričelo majhno gibanje. Svobodomiselnih profesor Masaryk je potegnil za zvon proti slovenski obstrukciji, češ, da so še naše zahteve, za katere se obstruira, nezrele, in vse, kar si želi po vladnih jaslih, je priletelo skupaj ter ga poslušaj. Najbolj čudno se nam zdi, da se tega zvočenja udeležujejo tudi glasila dalmatinskih poslancev iz Plojevega kluba, ker so ti poslanci vendar glasovali za obstrukcijo in sodelovali pri njej in ker ti vendar ne bodo imenovali svojih zahtev nezrelih. Toda od te strani smo doživeli že toliko hinavske in dvo- rezne politike, da tudi ta najnovejša neodkritosrčnost ni nemogoča.

— Cesarjev 80. rojstni dan. Dne 18. avgusta t. l. bode naš cesar obhajal svoj 80. rojstni dan. Obhajal ga bode v ISlu v krogu skoro cele cesarske družine. Ta dan bode v kapeli cesarske vile tiha sv. maša, katere se udeleži cesar in člani cesarske družine. Popoldne istega dne bo družinski obed, pri katerem bode prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand v imenu cesarske družine imel nagovor na cesarja.

— Razpust hrvaškega sabora? Med hrvaškim banom in srbsko-hrvaško zvezo se vršijo še pogajanja. Vendar pa velja kot gotovo, da bo sabor razpuščen, tudi če pride do zedinjenja med banom in srb-

PODLISTEK.

Kača.

(Povest iz prijateljskih sanj. Zapisal Starogorski.)
(Dalje.)

'Ariomidesa je to pogrelo. Zdelo se mu je za malo, da ga je speljal tak „dečko“, kakor sem bil jaz. Vravnila sva konja. Vedel sem, da najbrž podobnih saldov ne vzdržim, zato sem se namenil istotako zagnati vanj, in ne več pričakati, da me on naskoči. Vendar tega ni trebalo. Obstal je. Iz tega sem spoznal, da je sedaj meni naskočiti.

Pogladil sem konja, nato ga spodbodel. Dirjal je v lahkem diru nad 'Ariomidesa.

Ta hrust je najbrž mislil, da so meni neznane zvižaje dvobojevanja. A prepričal sem ga takoj, da se moti, zakaj, prestrigel sem mu tako spretno udarec, ki mi ga je zadal med tem, ko sem iskal jaz v železnem oklepu odprtine, da mu je zletel meč iz rok.

'Ariomides je postal besen.

In to je bilo meni v korist. Sprevidel sem zopet, da v tej deželi ljudje ne vedo brzdati svojih čutil, kakor pri nas v deveti deželi.

'Ariomides me je napadal besno. Njegov meč je kar lil celo ploho udarcev na me, in imel sem dovolj opravka, da sem se jih branil. Nisem pa izgubil zavesti. Pazil sem v enomer, kdaj bi napočil trenotek, da mu zamam udarec, samo eden, in dovolj mu bo.

'Ariomides se je razvnel čimdalje bolj.

Sedaj — bil je samo trenotek, kakor če trenes s trepalnicami, in moj meč se je vsadil v odprtino v vratu.

'Ariomides je zaklel, udaril še enkrat, nato se je jel loviti po zraku, na kar je padlo ogromno telo raz konja, kakor hrast, da se je malone stresel tlak.

Bil sem zmagovalec.

Pojezdil sem pred galerijo, se poklonil gospodičini in vitezu, ter dejal:

„Sem sposoben za službo?“

Vitez se je nasmehnil, pogledal na ležečega 'Ariomidesa in rekel:

„Si...“

Nato je pristavil za trenotek:

„Stavil bi glavo, da te pozoblje 'Ariomides, kakor koklja zrno prosa, a uvidevam, da bi jo zgubil.“

In obrnivši se k gospodičini, reče:

„Pozdravi mi zmagovalca, saj veš, da ljubim junake.“

Gospodičina je lahko zardela, me pogledala s svojimi ognjenimi očmi, in rekla:

„Pozdravljen junak!“

Jaz pa sem pobesil oči in odgovoril, kakor sem bil vajen v domovini:

„Pozdravljena kraljica tega gradu. Tvoj suženj sem.“

Dnevi so mi tekli v službi, kakor sekunde, zakaj dela je bilo dovolj. Spoznal sem, da je vitez močen gospod, pred katerim so trepetali tudi bližnji sosed. Večkrat je prišlo do praske, in jaz sem se vsakokrat skazal junaka, tako, da me je imel vitez čim dalje rajši. Pa tudi jaz sem bil zelo rad v gradu. Ne toliko radi viteza, kakor radi gospodičine. Zvedel sem, da ji je vitez le stric, in da je sirota brez starišev. Sprevidel sem pa tudi, da se ona briga nenavadno za me. Vsakokrat, ko sva odšla z vitezom na lov ali na pohod, naju je gledala raz stolp, pri povratku pa naju čakala pri mostu. Stricu je poljubila roko, mene pa pogledala vselej tako iskreno in ognjeno, da bi se bil radi nje, ako bi trebalo, s petimi 'Ariomidesi naskočiti.

Nekoč je odšel vitez sam. Rekel je, da ga ne bo delj časa domov in mi naročil, naj pazim, da ne napade kak sovražnik sosed gradu v njegovi odsotnosti.

Zagotovil sem ga, da se mu ni treba bati, in če koga mika, naj samo poskusi.

Tako sem bil neomejen gospodar v gradu na zunaj, a na znotraj udan željam gospodičine, ki si je čim bolj osvajala moje srce. V njeni bližini sem pozabil na svoj dom, na rodno grudo, na očetov grad. V njeni bližini sem pozabil celo samega sebe. In dasi mi je tu in tam, ko sem bil sam, priplavala pred dušo podoba mile deklice iz domovine, deklice, ki mi je želela na pot sto sreč in srečno vrnitev, ki je morebiti čakala dan na dan, da se prikaže njenemu očesu mlad vitez, vračaje se v rodni grad, je v bližini gospodičine zginila, kakor zginje pred žgočim solncem bliščeča rosa raz cvetlice.

Nekega večera me je povabila na skupno večerjo. Radostnim srcem sem se odzval.

V njenem salonu, okinčanem in okrašenem, kakor bi bil narejen iz samih solnc, je bila miza, obložena z jedili in dragocenimi vini.

Vstopil sem.

Zive duše ni bilo. Vse tiho in tajinstveno, kakor v zakletem gradu. Nisem se drznil koraka naprej, in če bi me videl sedaj stari vitez, bi pač živomil, ali je to tisti, ki je premagal silnega 'Ariomidesa.

Nenadoma se odpro vrata, tiho, komaj slišno, kakor bi zavel nalahen vetrič.

Ozrl sem se.

Med vrati je stala ona. Obleka se je lesketala od neštevilnih luči salona in smehljala se je tako vabljivo, da sem padel pred njo na kolena.

Bilo je to zoper običaj mojega naroda, da bi poklekali pred ženskami, a opazil sem, da je tukaj to običajno.

„Vstanite vitez!“

Zdelo se mi je, da žujem najslajšo godbo. „Vstanite vitez“, je ponavila in mignila, naj sedem.